

www.dereta.rs

Biblioteka

IN

Urednik izdanja

Aleksandar Šurbatović

Naslov originala

Lorenzo Marone

UN RAGAZZO NORMALE

Copyright © 2018 Lorenzo Marone
Published by arrangements with
Meucci Agency – Milan and Tempi Irregolari, Gorizia
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

LORENCO MARONE

Običan momak

Prevod sa italijanskog

Gordana Subotić

Beograd

2019.

DERETA

*Đankarlu,
i svima koji čine pravu stvar.*

*Mojoj ženi;
da sam superheroj,
jedina misija bi mi bila tebe da zaštitim.*

*Pakost je za budalaste,
za one koji još nisu shvatili
da neće zauvek živeti.*

Alda Merini

Đankarlo

U dvanaestoj godini sam postao prijatelj jednog superheroja.

Da se razumemo, ne nekog od onih klasičnih, recimo *Marvelovih*, koji nose plašt, masku i svetlucavi triko, skaču iz jednog dela grada u drugi i lete između zgrada. Ne, moj superheroj nije imao uski triko i plašt, nije leteo i nije bio iz Gotam Sitija, već iz Napulja, koji je u izvesnom smislu još opasniji od Gotama, zato što kod nas nema baš mnogo dobročinitelja.

Imao je dvadeset pet godina, živeo je u mom ulazu i vozio se unaokolo u neobičnom zelenom kabrioletu, s rokovnikom i hemijskom. Zvao se Đankarlo i uprkos mom navaljivanju, govorio je da nije nikakav superheroj. S naknadnom pameću zaključio sam da je možda bio u pravu, jer istinski superheroji nikad ne umiru, čak ni izrešetani mecima.

Ili ne, možda se on prevario, a ja sam bio u pravu, jer se superheroji uvek iznova rađaju.

U svakoj novoj priči.

Trideset pločica

Agent za nekretnine je već ispred zgrade, prepoznajem ga izdaleka i podižem ruku kako bih mu pokazao da stižem. Ni na trenutak nisam posumnjao da je to on: na sebi ima tamnoplavo odelo, a preko kaput iste boje, nezgrapne patike, ružnu drečavozelenu kravatu čiji čvor čuču posred njegovog grkljana, košulju s uštirkanom kragnom špiceva uperenih nadole, kosu, ni dugu ni kratku, punu gela, fasciklu, takođe zelenu, u jednoj ruci, i mobilni u drugoj, a na licu izgubljen pogled svojstven mnogim mladima. Biće da ima dvadesetak godina, iako pokušava da namakne još koju, razmećući se samouverenošću.

„Ruso? Drago mi je”, kaže, krenuvši mi u susret i pružajući mi ruku.

Uzvracam stisak uz nagoveštaj osmeha, a on vadi iz džepa svežanj ključeva pokušavajući da nađe onaj pravi. Tri je po podne jednog februarskog dana – uskoro će i karneval – nalazimo se u jednoj zatvorenoj ulici iza Leonardovog trga, na obodu Vomera, brežuljkaste napuljske četvrti, a stan koji treba da pogledam zapravo ne mogu da priuštim. Ali

to mu, naravno, ne govorim. Užasno je hladno, predviđaju čak i sneg, iako sneg u Napulju nismo videli sto godina.

Dok mi agent okreće leđa nastavljajući potragu za ključem od kapije, jedna žuta mačka netremice zuri u mene s krova automobila i izmamљуje mi setan osmeh. Preda mnom se prostire, tih i nepomičan, veliki mural koji govori o Đankarlu Sijaniju; nekada je na tom zidu bilo i moje ime, na tom zidu koji se svega i svačega nagledao. Malo dalje je svojevremeno bila prodavnica donjeg rublja Nikole Espozita, a sad je tu automehaničarska radionica, dok je na uglu na kojem je vazda stajala dona Končeta i prodavala krijumčarene cigarete, sada zalepljena umrlica sa sve nadimkom pokojnika. Misli mi lete ka tim godinama mog detinjstva kad sam, između ostalih budalaština, skupljao i umrlice.

Zaštitna metalna roletna na lokalu u kojem je nekad bila Anđelova bakalnica spuštena je, dok se na roletni legendarnog frizera Alberta sada šepuri znak za kolski prolaz. Neko je došao na pametnu zamisao da kupi taj lokal i drži u njemu auto, jer ulica je uska, s malo parking mesta za stanare. Osamdesetih godina mesta za parkiranje nisu bila obeležena, te su se ljudi parkirali ukoso, iako su tako još više otežavali prolaz ionako uskim kolovozom. Ali kad malo bolje razmislim, automobili su tada bili manji, a i lakše je isparkirati se kad se tako stane. Sećam se da bi Anđelo, otac mog najboljeg druga Sase, često zagradio autom one koji su se parkirali u ulici, te je svaki čas, kao bez duše, istrčavao iz svoje bakalnice da ga pomeri; sedao je za volan fijata 128 psujući, pa bi celu ulicu prelazio u rikverc, kao da je ušao u jednosmernu. Istini za volju, bio je dobar vozač. Ali voleo bih da ga vidim danas, kako bi s nekim glomaznim džipom

skrenuo u rikverc a da pritom ne zakači nekog pešaka. Mi deca smo stalno bili na ulici i istrčavali pred kola jureći za loptom *super santos*.

Jednom je moj otac prikočio i zaustavio se nasred ulice kad je lopta izletela pred auto. Mama je uplašeno vrisnula, a on se mirno okrenuo ka meni (bilo mi je desetak godina), sklopčanom na zadnjem sedištu, pa rekao: „Mimi, ne zaboravi, za loptom što se kotrlja, uvek sledi neki balavac što srlja!”

Nije prošlo ni deset sekundi, a jedan dečkić je pretrčao ulicu ne gledajući ni levo ni desno; trčao je za svojom loptom *super santos*. Da tata nije na vreme zakočio, sigurno bismo ga udarili.

„Izvolite”, reče mlađani agent, koji je naposletku uspeo da otvori kapiju.

Auto-mehaničar, brka u umašćenom radničkom kombinzonu puši naslonjen na auto i čak se i ne trudi da prikrije radoznalost. Osmehujem mu se i primećujem mastan odblesak popodnevnog sunca na njegovom čelu orošenom znojem.

Ulaz u zgradu je mračniji i tuobniji nego nekada. Stvar je u tome što, kad promenimo ugao gledanja, ne treba da se vraćamo onome što smo nekada voleli. Ali to je uvek bilo jače od mene: kad sam saznao da se stan prodaje, nisam mogao da odolim.

„Stan je, kao što sam vam rekao preko telefona, na poslednjem, sedmom spratu”, objašnjava beživotno momak, pa poziva lift pritiskajući dugme.

Možda je stvar u svetlu – u moje vreme su dve zidne lampe osvetljavale taj prostor; biće da zbog mlečnog odsjaja

neonske plafonjere ulaz deluje bezlično, mračnije i neuglednije.

Više nema ni portirske kućice, ali su na pločicama ostali žlebovi iz kojih su se decenijama uzdizali drveni zidovi. Neobično je pomisliti da su te tri brazde na podu, pod pravim uglom jedna u odnosu na drugu, uokvirivale prostor u kojem je moj otac godinama provodio dane. Lift još nije stigao te imam vremena da izračunam koliko je pločica na tom praznom prostoru nekada uokvirenom drvetom, a sad samo prašinom koju ostavlja vreme kad prestane da leti: trideset. Na brzinu sam još jednom izbrojao, zato što se lift zaustavio uz jedno „klang”. Da, tačno trideset.

A u tih trideset kvadratića tata je proveo veliki deo svog života. I ja sam tu proveo mnoga popodneva.

Trideset pločica koje me podsećaju na suštinu mog detinjstva: zatvoren u svom malom svetu, u jednom malom stanu, u maloj portirnici, gušio sam se, ujedno se trudeći svakoga dana, ipak zaštićen, da nađem još malo životnog prostora.

Z I M A

Veliki sneg iz osamdeset pete

„Mali, idi da mi doneseš video-kameru, požuri”, reče moj otac.

„A gde je?”, spokojno ga upitah, dok sam grickao čajne kolutiće koji su mi se mrvili po džemperu, a mrvice se mešale sa ućebanim grudvicama.

Tata nije gledao u mene; gladio je brkove, nosa zalepljenog za prozorsko staklo iza kojeg se nazirao gust sneg.

„Na komodi je u spavaćoj sobi, popni se na stolicu pa...”. Načas me je odmerio, pa nastavio: „Ja ću, jer ako padneš, ima da razbiješ kameru...”

Odvojio se od kuhinjskog prozora pa je, vukući po podu stopala u filcanim papučama, otišao u spavaću sobu, jedinu u kući. Ja sam onda prišao prozoru na kojem su ostali tragovi njegovih prstiju, pa prislonio nos na staklo. Nikad ranije nisam video sneg, osim na televiziji, u filmovima, ali nikad uživo, zato što u Napulju, za dvanaest godina mog života, nijednom nije pao. Mnoštvo pahulja koje su pod sjajem uličnih svetiljki tiho sustizale jedna drugu podsećale su me na bele leptire koje sam često viđao na moru kako lete

u paru utrkujući se. Grad je najednom izgledao ušuškano i činilo mi se da se ne čuju čak ni automobilske sirene ili dreka dona Končete, koja sedi za svojom tezgom sa cigaretama i svađa se s nekim vozačem tik ispod našeg prozora.

Te januarske večeri 1985. godine video sam svoj grad pod snegom, što se – to sam naknadno saznao – nije desilo od pedeset šeste i dugo se neće ponoviti; a onda sam ostao tako da grickam čajne kolutiće i rasejano posmatram roditelje, oca kako gleda kroz objektiv kamere – poslednja reč tehnike koju je „kupio porodici” zahvaljujući trinaestoj plati povodom Božića – i mamu, otvorenih usta i sa svih pet prstiju prislonjenih na staklo, još umrljano od mog daha. Ostao sam tu, u pozadini, s bakom i dekom, sve dok neko nije pokucao na prozor spavaće sobe, okrenut ka ulici: bio je to Sasa, dečkić koji se već nekoliko nedelja vrzmao oko mene, ali mi se nijednom nije obratio. Osmehivao se pokazujući mi pomodrele ruke pune snega, koji je upravo zahvatio s pločnika. Ako zatvorim oči, ponovo mogu jasno da vidim njegovu priliku, vragolast pogled, da čujem njegov glas i osetim hladnoću koju je doneo vetar.

Sasa me pogleda i reče samo: „Mimi, jesi li video? Sneži sneg!”

Sneži sneg, upravo tako je rekao. Nisam mogao da mu se ne osmehnem i već sam sledećeg trenutka bio na ulici s njim – čudnim dečkićem koji će mi uskoro postati najbolji drug. Grudvali smo se između parkiranih automobila sve dok nismo bili mokri do gole kože, obuzeti smehom i poletom.

Tada to nisam mogao da znam, ali kasnije sam shvatio da sve ono izuzetno, ono što zauvek ostaje u tvom životu, često stiže na prstima i iznenada, bez halabuke i posebne najave.

Baš kao sneg.

Espadrile boje pistaća

U decembru osamdeset pete (dvanaest meseci posle čuvene vejavice i na kraju priče koju se spremam da vam ispri-povedam), porodica Ruso brojala je sedam članova: mog oca Rozarija, koji je u to vreme bio portir zgrade u Vomeru, u kojoj smo živeli, moju mamu Loredanu, koja je nedugo pre toga radila kao sekretarica jednog starog punačkog advokata iz naše četvrti, moju sestru Beu (skoro šest godina stariju od mene), koja je maturirala sa osrednjim uspehom u *Maciniju*, učiteljskoj školi u središtu Vomera, dedu Đenara i baku Mariju i na kraju Betovena, ali ne muzičara, već psa koji nam se nedavno pridružio. Betoven je bio maremano abruceški ovčar, koji je morao da se zadovolji životom u dvema skućenim prostorijama. A tu sam bio i ja.

Živeli smo u dvosobnom stanu, u prizemlju, s kuhinjom koja je ujedno bila i trpezarija, a kako smo bili prilično skućeni, ja sam spavao s mojima u sobi, na poljskom krevetu koji je tati poklonio jedan stanar. Beatrice je pak spavala u dnevnoj sobi, i ona na poljskom krevetu, koji je preko dana stajao sklopljen iza vrata, dok su baka i deda svako veče

razvlačili trosed. Nije to bio baš udoban život, ali kao da nikome nije smetalo, između ostalog i zato što smo s vremenom uskladili navike, te je čak i korišćenje kupatila bilo regulisano s monaškim osećajem za red i disciplinu koji su u kuću uvele žene.

Prozor spavaće sobe je, kao što sam rekao, gledao na ulicu, a napolju se uvek nešto dešavalo: komšinica bi razgovarala s mamom, prodavac voća se svakog jutra u osam zaustavljao na svom motociklu da isporuči baki namirnice, Kriskuolo, upravnik zgrade, svratio bi da proćaska s dedom o *Napoliju*, Beine budalaste drugarice preglasno su je dozivale na trač-partiju, ili bi navratio neki tatin prijatelj kako bi nam učinio neku uslugu. Tata je imao mnogo prijatelja kojima je mogao da se obrati za uslugu. Pokvarila se mašina za veš? Ima on prijatelja koji će je popraviti za džabe. Treba da se registruju kola? Drug iz detinjstva mu garantuje da za tehnički pregled neće dati ni liru.

Tata je veoma oprezno raspolagao kućnim budžetom, možda i previše oprezno, što je bio jedan od čestih uzroka njegovih svađa s mamom, koja je umela da bude nepromišljena i da se kući vrati s ponekim poklonom za mene i Beu, kupljenim na pijaci u Antinjanu. Jedne letnje večeri pojavila se sa širokim osmehom i parom espadrila boje pistaća, baš onakvima kakve su se sviđale meni, naviknutom da nosim bezoblične glomazne sandale. Video sam ih nekoliko dana ranije na Sasi, „raspuštenom i nasilnom” deranu, kako su svi govorili, sinu jedincu lokalnog bakalina Anđela, koji mi je jednog dana, kad smo krenuli da pucamo golove u zatvorenu kapiju, ponosno pokazao nove espadrile. U našoj ulici nije bilo mnogo automobila, te smo mi dečaci mogli

da provodimo mnogo vremena ispred zgrade, iako bismo na kraju uvek završili s loptom među nogama!

U ulici je, osim Anđelove bakalnice, bio i frizerski salon izvesnog Alberta (koji je frizirao mamu i gospođu Filomenu, Sasinu majku), uvek tip-top doteranog i namirisanog, „kao drolja”, kako je govorio moj deda, kao i zapušten i već zatvoren lokal Nikole Espozita, tatinog prijatelja koji se slavio za ceo život prodajući bapske gaće na zadovoljstvo starica iz ulice, sve dok ga jednog dana sin (koji je, pričalo se, proveo godinu dana u Londonu), nije ubedio da na trgu otvori video-klub, u kojem će prodavati i stripove. Za mene je to bio dar s neba – bio sam zaluđen stripovima, čitao sam ih obično po podne, posle ručka, u mirno doba dana, kad su se baka, deda i tata odmarali, mama morala da se vrati na posao, a Bea gledala *Didžej televižn*. Naročito sam voleo *Flaša Gordona*, jer sam bio zaluđen i za naučnu fantastiku; san mi je bio da postanem astronaut te sam na zidu iznad kreveta, jedva izmolivši roditelje, pogotovo tatu, koji nije znao ni o čemu pričamo, zalepio poster Nila Armstronga.

„A ko je taj?”, pitao je.

„Prvi čovek na Mesecu”, ponosno sam odgovorio.

„Gledaj ti kako da ostaneš s obe noge na zemlji umesto s glavom u oblacima”, odvratio je, „to s Mesecom obično je mazanje očiju...”, dodao je pa se udaljio jer je rekao šta je imao na tu temu.

Deda je pak, ruku prekrštenih na leđima, dugo posmatrao tu sliku, koja i nije bila pravi poster već fotografija iz nekog časopisa koji je mama povremeno donosila kući (uzimala ga je iz advokatske kancelarije u kojoj je radila), i na kraju me je posavetovao: „Zapamti, sine: Amerikanci nisu

dobri, treba da staviš poster Gagarina, prvog čoveka koji je bio u svemiru. Rusi, moj brajko, to je ozbiljan narod!”

„Tata, ostavi Mimija na miru, mali je, šta njega briga za politiku”, umešala se mama.

Osim stripova i svemira, obožavao sam i knjige. Do dvanaeste godine već sam bio pročitao poduži niz klasika za decu, neke zahvaljujući školi, većinu zahvaljujući mami, to jest njenom šefu, advokatu Mastrandelu, koji je odlučio da se oslobodi mnogih knjiga u svojoj kući i o svakom prazniku poklanjao je po jednu svojoj omiljenoj sekretarici. „Ima sin da ti bude načitan!”, rekao joj je jednom, a njoj se ta izjava toliko svidela da ju je kasnije često koristila u razgovorima s gospođama iz susedstva ili s nekom starom tetkom. „Mislim da će, ako ovako nastavi”, govorila je, „postati načitan!”

„Loredana”, usprotivio se moj otac jednog dana, „opet knjige? Nemamo više mesta, gde ćemo ih?”

„Ućuti, Rozario”, odbrusila mu je, „dete voli romane i nek čita. Stavićemo ih ispod kreveta.”

Od tog dana sam ispod svog poljskog ležaja počeo da ređam knjige. Uveče bi bilo dovoljno da spustim ruku sa strane i napipam onu koju sam tog dana čitao, sa obeleženom stranicom do koje sam stigao. Ali baka je svaki čas čistila kuću te bi metlom zakačila knjigu iz koje bi ispao obeleživač stranica. Jednom sam joj se požalio, a ona mi je kivno odvrtila: „Mimi, jasno je meni da su knjige važne, ali nećemo valjda da živimo ko svinje?” Tim rečima je u korenu sasekla moje buntovništvo.

Nevolja je u tome što su između dva advokatova poklona prolazili meseci, te sam istu priču čitao i po nekoliko

puta. Malo-pomalo, počeo sam napamet da izgovaram odlomke iz nekih romana, da hodam po kući deklamujući čitave stranice koje su ostavile najjači utisak na mene. I ne samo to: počeo sam, čak i u svakodnevnom govoru, da se izražavam biranim rečima, često koristeći pompezne besmislice koje sam nalazio u rečniku, misleći da ću time ostaviti dobar utisak i zadiviti sagovornike. Međutim, tata me je gledao kao da mi fali neka daska u glavi, a Bea me je jednom zgrabila za mišicu rekavši mi: „Urazumi se ili nikad ništa nećeš povaliti.”

Ali ja je nisam slušao i nastavio sam da skupljam knjige i reči te sam pred kraj adolescentskih godina ispod kreveta imao više od pedeset romana. Te knjige su bile moj oslonac, temelj na koji sam nadogradio strukturu svog života, bile su moj ugaoni kamen. Zahvaljujući njima, zahvaljujući tim večerima koje sam proveo lica zagnjurenog u njihove stranice, postao sam ono što jesam.

Zato sam zahvalan advokatu Mastrandelu, a naročito svim tim velikim ljudima: Bariju, Kerolu, Kiplingu, Londonu, Salgariju, Vernu, Stivensonu, Tvenu, De Amičisu, Sentu Egziperiju i mnogim drugima.

Zapravo, najveću zahvalnost dugujem jednoj ženi.

Svojoj majci.

Zahvalnost

Želim da zahvalim nekim ljudima. *In primis* Paolu Sijanju, koji je ovu priču prihvatio s poletom, ljubavlju i njemu svojstvenom ljubaznošću. Upoznali smo se dok sam pisao ovu knjigu, o kojoj on tada ništa nije znao. Neko bi mogao reći da je posredi puka slučajnost, mi verujemo da nije.

Hvala, kao i uvek, Đanluki na njegovim uputstvima, savetima, i suzama na kraju.

Hvala Federiku Albanu Leoniju, koji je svojim proučavanjima odnosa između govornog i pisanog jezika nadahnuo neobičnu Mimijevu ljubav prema umrlicama.

Hvala Marku, on zna zašto.

Od srca hvala mojoj baki i mom dedi, koji su mi svojom neizmernom ljubavlju pomogli da kroz život hodam visoko podignute glave.

Hvala svakome ko mi je pružio ruku dok sam bio dečak i ko me voli.

I na kraju, ogromno hvala svima onima koji su svojim radom doprineli ovom romanu, učinivši ga boljim.

Sadržaj

Dankarlo	9
Trideset pločica	10

ZIMA

Veliki sneg iz osamdeset pete	17
Espadrile boje pistaća	19
Rodarijeva rima i Dirseuov kamen	24
Beslovesan	34
Supermen je jedan klovn	41
Profesor Iks	49
Heroji i mitovi	57
Opasan život	68
Gol iz kornera	78
Trankvila Trapadoz	86
Prva pukotina	93

Superheroji i sindikalci	98
Mehari	105
<i>Canis lupus familiaris</i>	113
Kralj, luda i princeza	121
Sloboda je precenjena	132
Dan za danom	137

LETO

Vile se rađaju iz smeha	147
10. jun 1985.	151
<i>Za Elizu</i> i Tridentski koncil	163
Voli	169
Svekrvino jastuče	180
Lude jurnjave	190
Voz u sedam	199
Izvan kruga	202
Glavna stanica	208
Tvoja ruža	216
Čaša razvodnjelog vina	226
Petnaestica	238
Pecanje je kao život	249
Ćuškanje njuškom	260
Cvet na oluji	265
Avgust iza nas	270

Mimi legenda	276
23. septembar 1985.	290
<i>More i dalje svetluca, sutra je već nedelja, a možda će i vejavica</i>	298
Napomena autora	309
Zahvalnost	313

Lorenzo Marone
OBIČAN MOMAK

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Milena Radić

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-265-1

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2019.

Štampa
ART PRINT MEDIA, Novi Sad

Izdavač / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.131.1-31

МАРОНЕ, Лоренцо, 1979–

Обићан момак / Lorenzo Marone ; превод са италијанског Gordana Subotić. – 1. Deretino изд. – Београд : Dereta, 2019 (Нови Сад : Art print media). – 316 стр. ; 21 cm. – (Библиотека IN / [Dereta])

Превод дела: Un ragazzo normale / Lorenzo Marone. – Тираж 1.000.

ISBN 978-86-6457-265-1

COBISS.SR-ID 278324492